

Bilag III.

Til det ærede Udvalg, nedsat af Landstinget, angaaende Forslag til Lov om Arbejde i Fabrikker m. v. samt det offentlige Tilsyn dermed.

Undertegnede Udvalg, som er valgt af Medlemmer af Københavns Bogtrykkerforening, tillader sig høfligt at henlede det ærede Udvalgs Opmærksomhed paa, at det i Lovudkastets § 25 foreslaaede Forbud mod Kvinders Natarbejde vil gøre et større Antal af de i Trykkerierne beskæftigede Kvinder erhvervsløse og i høj Grad virke hæmmende paa vort Fags Drift.

Resultatet af Forbudet vil nemlig blive, at alt det regelmæssige Natarbejde, der nu udføres i Bladene af Kvinder, det være i Egenskab af Sættere, Paalæggere, Falsarbejdere eller Fratagere, for Fremtiden er forbudt, samt at man ved periodisk Natarbejde, d. v. s. Overarbejde efter Kl. 10 Aften, i Bog- og Accidenstrykkerierne ikke længere kan bruge kvindelige Arbejdere.

Lovforslagets Motiver nævne, at Forbudet for Trykkeriernes Vedkommende kun vil berøre 50 Kvinder; hertil maa for det første bemærkes, at Tallet 50 er alt for lavt (Dansk Typograf-Forbund opgjorde f. Eks. i 1907 Antallet af kvindelige Natarbejdere i 15 Trykkerier til 60), for det andet, at dette Tal i alt Fald faktisk kun angiver de regelmæssigt beskæftigede Kvinder, medens der slet intet er oplyst om, hvilken Rolle Forbudet vil spille med Hensyn til det ovenfor nævnte periodiske Natarbejde. I de nærliggende Fag, Bogbindere og Litografer, indtræde lignende Forhold.

Ifølge Lovforslaget vil Forbudet herhjemme ramme alle Bog- og Sten-Trykkerier samt Bogbinderier, der komme ind under Fabrikloven, hvad der omtrent vil sige alle de Forretninger, der beskæftige fremmed Arbejdskraft, men Forbudet faar derved faktisk en langt større Udstrækning, end den internationale Overenskomst af 26. September 1906 kræver, idet denne kun angaar Virksomheder med over 10 Arbejdere (jfr. den svenske Forbudslov af 20. November 1909).

Men i saa Fald bliver det danske Boghaandværk stillet ugunstigere i Konkurrencen med Udlandet, idet Forbudet i vore Nabolande kun angaar de større Virksomheder.

Hvad Forbudets Følger angaar, saa vil det gaa ud baade over Principalen og de beskæftigede Kvinder, men mest over de sidste. For Principalen bliver det først og fremmest et Pengespørgsmaal, men for mange af Kvinderne bliver det deres Eksistens, der staar paa Spil.

De Kvinder, der ville blive ramte af Forbudet mod Natarbejdet, og som derved ville blive erhvervsløse, maa siges at være samtlige i Trykkerierne ansatte Kvinder, nogle ville blive det straks ved Lovens Ikrafttræden, de andre efter kort Tids Forløb.

De Kvinder, der kunne faa deres Arbejde ombyttet til Dagarbejde, eller som allerede nu arbejde om Dagen, ville blive hindrede i at udføre Overarbejde efter Kl. 10 Aften, men der findes Tider paa Aaret, hvor et saadant Overarbejde ikke kan undgaas, ved Trykning f. Eks. af Telefonbog, Vejviser, alle Julehæfterne og sikkert ogsaa ved en stor Del af Rigsdagens og Statens Arbejde o. s. v., og dersom Forbudet mod Kvindernes Arbejde standser Udførelsen af disse Værker, saa maa Resultatet blive, at man tvinges til i Stedet for Kvinderne at ansætte Mænd i det daglige — nu af Kvinder udførte Arbejde, og derved ville de nu som Dagarbejdere — eller efter Lovens Ikrafttræden som Dagarbejdere — ansatte Kvinder altsaa efterhaanden blive erhvervsløse, hvilket ogsaa for Principalerne er uheldigt, da de da maa anvende Mænd til Arbejde, der særligt egner sig for Kvinder (f. Eks. Paalægning, hvortil Mænd aldeles ikke egne sig, og som de neppe heller ville lade sig bruge til).